

Wijsbegeerte WbW

**Faculteit Wijsbegeerte,
Rijksuniversiteit Groningen**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q368

© 2012 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied en de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied van de Rijksuniversiteit Groningen	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel van de commissie.....	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	13
Bijlagen.....	23
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	25
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader	27
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	29
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	31
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	35
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	39
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	41
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	43

Dit rapport is vastgesteld op 30 november 2012.

Rapport over de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied en de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied van de Rijksuniversiteit Groningen

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

Naam van de opleiding:	Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied
CROHO-nummer:	57084
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Filosofie van de natuurwetenschappen Filosofie van de levenswetenschappen Filosofie van de cognitiewetenschappen Filosofie van de economische en sociale wetenschappen Filosofie van de politieke wetenschappen Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen Filosofie van de geschiedwetenschap
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2013

Masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

Naam van de opleiding:	Filosofie
CROHO-nummer:	60823
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	120 EC
Afstudeerrichtingen:	Filosofie van de natuurwetenschappen Filosofie van de levenswetenschappen Filosofie van de cognitiewetenschappen Filosofie van de economische en sociale wetenschappen Filosofie van de politieke wetenschappen Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen Filosofie van de geschiedwetenschap
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Wijsbegeerte WbW aan de Faculteit Wijsbegeerte van de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 24 en 25 september 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie die de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied en de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied van de Rijksuniversiteit Groningen beoordeelde bestond uit:

- Prof.dr. W. Callebaut, hoogleraar aan het Konrad Lorenz Instituut, Wenen, Oostenrijk;
- Prof.dr. R. Corbey, hoogleraar Epistemology of Archaeology and Anthropology aan de Universiteit Leiden en UHD Filosofische Antropologie aan de Universiteit van Tilburg;
- Prof.dr. H. Procee, emeritus bijzonder hoogleraar Wijsbegeerte in relatie tot academische vorming aan de Universiteit Twente;
- Drs. D.H. Oosthoek, vakdidacticus Filosofie aan de Universiteit Leiden;
- Mevrouw A. Hökberg, MSc, masterstudent Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

De commissie werd ondersteund door dr. B.M. van Balen, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

De beoordeling van de bacheloropleiding en masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied van de Rijksuniversiteit Groningen valt binnen de clusterbeoordeling Wijsbegeerte OW 2012 WbW (UvA, VU, RUG), waarvoor in 2012 de RUG en de VU werden bezocht. De opleiding van de UvA zal in het voorjaar 2013 worden beoordeeld. Voorafgaand aan het bezoek aan de opleidingen van de RUG hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifieke Referentiekader vastgesteld. Dit referentiekader was opgesteld door de opleidingen die in dit cluster deelnemen en is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Voorbereiding

De zelfstudie van de Rijksuniversiteit Groningen werd na ontvangst door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudie in orde was bevonden, werd deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden lazen de

zelfstudie en formuleerden vragen, die tijdens een voorbereidende vergadering besproken zijn.

De QANU coördinator maakte in overleg met de voorzitter van de commissie een selectie uit de lijsten met afstudeerwerken van de laatste twee cursusjaren die de opleiding verstrekt had. Uit de hoogste en laagste cijfers en een middengroep is een steekproef getrokken. In totaal heeft de commissie voor zowel de bachelor- als de masteropleiding 15 eindwerken beoordeeld. Indien een afstudeerwerk door een commissielid als twijfelachtig of onvoldoende zou zijn beoordeeld zou die door een tweede commissielid zijn herbeoordeeld. Dit deed zich echter niet voor.

Voorafgaand aan de bezoeken werden in de commissie afspraken gemaakt over de taakverdeling op grond van inhoudelijke expertise. De commissie wenst te benadrukken dat zij in haar geheel verantwoordelijk is voor de oordeelsvorming en het eindrapport.

Bezoek

Voorafgaand aan het bezoek maakte de projectleider na overleg met de voorzitter een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 24 en 25 september 2012. Het eerste deel van het bezoek gebruikte de commissie om de gesprekken voor te bereiden. Tijdens het bezoek werd gesproken met vertegenwoordigers van het opleidingsmanagement, de studenten, de docenten, de afgestudeerden, de opleidingscommissie, en de examencommissie en een studieadviseur. De commissie sprak met studenten uit alle studiejaar en met docenten binnen alle opleidingen. Voorafgaande aan het bezoek ontving de commissie een overzicht van de gesprekspartners. Zij stemde in met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als Bijlage 6 bij dit rapport.

Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld. Van dit spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie gebruikte een deel van de laatste bezoekdag voor de voorbereiding van de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van het bezoek presenteerde de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie. Daarbij ging het om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Rapportage

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is aan de commissieleden voorgelegd voor aanvulling en nadere precisering. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de commissieleden besproken. De definitieve tekst is aan de commissieleden toegestuurd voor een laatste ronde commentaar waarna het rapport is vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Eindoordeel beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien Standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij Standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.

Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval Standaard 3.

Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval Standaard 3.

Samenvattend oordeel van de commissie

De Groningse Faculteit Wijsbegeerte beschrijft de wijsgerige gerichtheid op wetenschappelijke en maatschappelijke kennis als haar onderscheidende kenmerk. Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied wordt dan ook beschouwd als een belangrijk onderdeel van het onderwijsaanbod van de faculteit. De faculteit biedt de opleiding aan voor zeven wetenschapsgebieden.

Bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Het doel van de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied (WbW) is de student de kennis, inzichten en vaardigheden bij te brengen die nodig zijn voor een zelfstandige en kritische filosofische reflectie op een bepaald wetenschapsgebied. De student dient daarvoor te beschikken over kennis van en inzichten in het betreffende wetenschapsgebied en de daarbij behorende vaardigheden en attitude op bachelorniveau. De opleiding biedt vervolgens academische vorming door middel van een filosofische verdieping van de wetenschappelijke kennis. Daarnaast vindt filosofische verdieping plaats door in de wijsgerige reflectie ook stil te staan bij maatschappelijke en/of ethische betekenis van het wetenschapsgebied.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over eindtermen die aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader en bij de internationale niveaubeschrijvingen van bacheloropleidingen. Volgens de commissie is de opleiding bijzonder waardevol. Er ligt een bijzonder heldere en consistente visie aan ten grondslag op de relatie tussen wijsbegeerte en de vakwetenschappelijke disciplines en de plaats van deze opleiding in het aanbod van de universiteit.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De bacheloropleiding WbW is een combinatiestudie. De bacheloropleiding kent een vakwetenschappelijk deel van twee jaar en een wijsgerig deel van één jaar. Het wijsgerig deel van de bacheloropleiding heeft een gelaagde structuur: eerst worden de inleidende onderdelen gevolgd, dan het specialisatieonderdeel van het betreffende wetenschapsgebied en de daaraan gekoppelde verdiepingvakken, en ten slotte de bachelorscriptie. In de inleidende colleges verwerft de student kennis en inzicht in de centrale onderdelen van de wijsbegeerte. In het specialisatievak staan de belangrijkste onderdelen van het betreffende wetenschapsgebied centraal. In de verdiepingvakken wordt de opgedane kennis verder uitgediept door een specifiek thema binnen de wijsbegeerte van het wetenschapsgebied te bestuderen.

De opleiding werkt met een gemengd didactisch concept. Het accent verschuift in de loop van de studie van kennis en begrip naar toepassing, analyse en reflectie. De interactie tussen onderwijs en onderzoek komt in alle vakken tot uiting. De studenten zijn zeer tevreden met de opleiding en met de kwaliteit van de docenten. De commissie constateert dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Enkele aspecten van het programma zijn door de commissie als zeer positief beoordeeld: de structuur van de programma's, het brede aanbod aan wetenschapsgebieden, de aandacht voor wetenschappelijke vorming in het programma, de positieve kwaliteitscultuur en de didactische en inhoudelijke kwaliteit van de docenten. De opleiding maakt een bruisende, levendige indruk.

De commissie oordeelt dat de onderwijsleeromgeving die geboden wordt in de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aan de Rijksuniversiteit Groningen het predicaat 'goed' verdient.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een toetsplan, waarvan de uitgangspunten zijn dat alle studieonderdelen getoetst worden, dat de toetsvorm aansluit bij de aard en het leerdoel van het studieonderdeel, dat er een variatie in toetsvormen is en dat studenten op de hoogte moeten zijn van de manier van toetsen en de toetscriteria. De kwaliteit van de toets wordt vooraf en achteraf beoordeeld. De commissie heeft vastgesteld dat er binnen de opleiding aandacht is voor toetskwaliteit. Het toetsstelsel is naar het oordeel van de commissie voldoende valide en betrouwbaar. De examencommissie is bekend met de taken die ze heeft met betrekking tot kwaliteitsbewaking van toetsen en beoordelen. Naar het oordeel van de commissie voldoet de opleiding aan de vereiste dat ze beschikt over een adequaat systeem van toetsen en beoordelen. De commissie heeft vijftien bachelorscripties beoordeeld, die voldoen aan de eisen die daaraan gesteld kunnen worden. De bachelorstudenten die door de opleiding worden afgeleverd zijn naar het oordeel van de commissie van een hoog niveau.

Masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Met de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied wil de Faculteit Wijsbegeerte studenten uit verschillende wetenschapsgebieden een opleiding bieden die hen in staat stelt het eigen wetenschapsgebied in een breder kader van wijsgerig-wetenschappelijke kennis en/of ethische, culturele of maatschappelijke ontwikkelingen te plaatsen en vanuit dit kader beargumenteerd en kritisch te benaderen. Het kritisch analyseren en reflecteren op het eigen wetenschapsgebied staat centraal. De studenten moeten laten zien dat ze in staat zijn zelfstandig een wijsgerig-wetenschappelijk onderzoek te kunnen formuleren en uit te voeren dat in verband staat met het eigen wetenschapsgebied.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over eindtermen die aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader en bij de internationale niveaubeschrijvingen van masteropleidingen. Volgens de commissie is de opleiding bijzonder waardevol. Er ligt een bijzonder heldere en consistente visie aan ten grondslag en de opleiding levert goede academici af. Naar het oordeel van de commissie verdient de opleiding steun en een goede toekomst.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma van de masteropleiding wordt voor de helft gevormd uit vakken uit de masteropleiding van het niet-filosofische wetenschapsgebied en de helft uit wijsgerige vakken gericht op reflectie op het wetenschapsgebied. Voor elk van de zeven wetenschapsgebieden die binnen de masteropleiding bestreken worden, worden tutorials aangeboden. Docenten bieden vaste onderwerpen en literatuurlijsten aan. Een student woont ten minste vijf colloquia bij. Dat zijn lezingen die door de faculteit worden georganiseerd of colloquia elders in het land, die betrekking hebben op het betreffende wetenschapsgebied. Toetsing geschiedt met drie journalistieke of populariserende verslagen van de bijgewoonde colloquia.

De interactie tussen onderwijs en onderzoek komt in alle vakken tot uiting. De studenten zijn zeer tevreden met de opleiding en met de kwaliteit van de docenten. De commissie constateert dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Enkele aspecten van het programma zijn door de commissie als zeer positief beoordeeld, dat betreft: de structuur, het brede aanbod, de aandacht voor wetenschappelijke vorming in het programma, de positieve kwaliteitscultuur en de didactische en inhoudelijke kwaliteit van de docenten. De opleiding maakt een bruisende, levendige indruk.

De commissie oordeelt dat de onderwijsleeromgeving die geboden wordt in de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aan de Rijksuniversiteit Groningen het predicaat 'goed' verdient.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een toetsplan, waarvan de uitgangspunten zijn dat alle studieonderdelen getoetst worden, dat de toetsvorm aansluit bij de aard en het leerdoel van het studieonderdeel, dat er een variatie in toetsvormen is en dat studenten op de hoogte moeten zijn van de manier van toetsen en de toetscriteria. De kwaliteit van de toets wordt vooraf en achteraf beoordeeld. De commissie heeft vastgesteld dat er binnen de opleiding aandacht is voor toetskwaliteit. Het toetsstelsel is naar het oordeel van de commissie voldoende valide en betrouwbaar. De examencommissie is bekend met de taken die ze heeft met betrekking tot kwaliteitsbewaking van toetsen en beoordelen. Naar het oordeel van de commissie voldoet de opleiding aan de vereiste dat ze beschikt over een adequaat systeem van toetsen en beoordelen. De commissie heeft vijftien masterscripties beoordeeld, die voldoen aan de eisen die daaraan gesteld kunnen worden. De opleiding levert volgens de commissie zeer waardevolle breed georiënteerde en veelzijdige academici af, die een grote meerwaarde hebben voor de maatschappij en wetenschap.

Conclusie

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied:

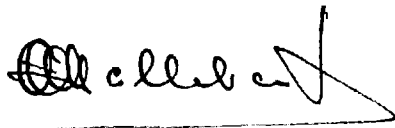
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	goed
Algemeen eindoordeel	goed

Masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied:

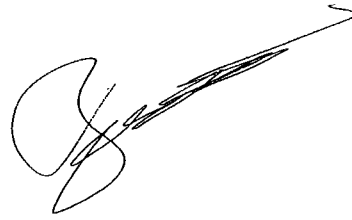
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	goed
Algemeen eindoordeel	goed

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 30 november 2012

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W. Callebaut', written over a horizontal line.

Prof.dr. W. Callebaut

A stylized handwritten signature in black ink, written over a horizontal line.

Dr. B.M. van Balen

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De Rijksuniversiteit Groningen biedt een bachelor- en een masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aan voor de volgende clusters van wetenschapsgebieden:

- Filosofie van de natuurwetenschappen;
- Filosofie van de levenswetenschappen;
- Filosofie van de cognitiewetenschappen;
- Filosofie van de economische en sociale wetenschappen;
- Filosofie van de politieke wetenschappen;
- Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen;
- Filosofie van de geschiedwetenschap.

De Groningse Faculteit Wijsbegeerte beschrijft de wijsgerige gerichtheid op wetenschappelijke en maatschappelijke kennis als haar onderscheidende kenmerk. Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied wordt dan ook beschouwd als een belangrijk onderdeel van het onderwijsaanbod van de faculteit en van de universiteit. De visie van de faculteit op de opleiding is tijdens het bezoek besproken met de commissie. Het is de commissie duidelijk geworden dat de faculteit een sterke visie heeft op de opleiding die breed gedragen wordt. De faculteit heeft gekozen voor het aanbod van een bachelor- en een masteropleiding, zodat de relatie tussen het wetenschapsgebied en wijsbegeerte stevig gegrond is. De opleiding past binnen het facultaire wetenschapsprofiel, waarin de relatie tussen wijsbegeerte en vakdiscipline centraal staat.

Uit gesprekken met alumni en studenten blijkt dat de opleiding in een duidelijke behoefte voorziet voor studenten die zoeken naar verdieping in de vakdiscipline. De commissie heeft de indruk gekregen dat in het bijzonder de betere, zeer gemotiveerde, nieuwsgierige studenten deze opleidingen volgen. Naar haar oordeel hebben afgestudeerden van zowel de bachelor- als de masteropleiding WbW wetenschap en maatschappij een meerwaarde te bieden.

De opleidingen Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aan de RUG hebben een ruim aanbod aan wetenschapsgebieden, en dat maakt de opleiding aantrekkelijk voor een aanzienlijk aantal studenten. Er is de commissie gebleken dat het aanbod reëel is. Er is voldoende expertise aanwezig om het onderwijs te verzorgen en er is voldoende belangstelling vanuit de studenten. De opleidingen kunnen uitstekend ingezet worden als excellentietraject voor de 7% top studenten, waarover de Rijksuniversiteit Groningen afspraken heeft gemaakt met het ministerie van OCW. De commissie betreurt het dat er geen Wijsbegeerte van de Biologie wordt aangeboden; eens was dit een bloeiend vakgebied in Nederland.

De faculteiten die een opleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aanbieden hebben gezamenlijk een domeinspecifiek referentiekader opgesteld. Dit referentiekader is in Bijlage 2 opgenomen. De commissie heeft dit kader bestudeerd en vastgesteld dat dit adequaat beschrijft waaraan een bachelor- en masteropleiding binnen deze discipline moeten voldoen.

Het doel van de *bacheloropleiding* Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied is omschreven als: de student de kennis, inzichten en vaardigheden bij te brengen die nodig zijn voor een zelfstandige en kritische filosofische reflectie op een bepaald wetenschapsgebied. De student dient daarvoor te beschikken over kennis van en inzichten in het betreffende wetenschapsgebied en de daarbij behorende vaardigheden en attitude op bachelorniveau. De opleiding biedt vervolgens academische vorming door middel van een filosofische verdieping van de wetenschappelijke kennis. Daarnaast vindt filosofische verdieping plaats door in de wijsgerige reflectie ook stil te staan bij maatschappelijke en/of ethische betekenis van het wetenschapsgebied.

De opleiding bereidt de student voor op een verdere studieloopbaan of op de uitoefening van een maatschappelijke functie, waarbij de studie van de wijsbegeerte van dat wetenschapsgebied een meerwaarde heeft. De algemene doelstelling van de opleiding is uitgewerkt in eindkwalificaties (deze zijn in Bijlage 3 opgenomen). De commissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de opleiding aansluiten bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een bachelor zoals vastgelegd in de Dublin-descriptoren. De afgestudeerde beschikt over kennis van en inzicht in het betreffende wetenschapsgebied, de wijsbegeerte en de verbanden tussen beide. Aan het eind van de opleiding is de student in staat een vervolgstudie te beginnen die een hoge mate van autonomie veronderstelt. De eindkwalificaties van de opleiding sluiten eveneens aan bij het domeinspecifieke referentiekader.

Met de *masteropleiding* Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied wil de Faculteit Wijsbegeerte studenten uit verschillende wetenschapsgebieden een opleiding bieden die hen in staat stelt het eigen wetenschapsgebied in een breder kader van wijsgerig-wetenschappelijke kennis en/of ethische, culturele of maatschappelijke ontwikkelingen te plaatsen en vanuit dit kader beargumenteerd en kritisch te benaderen. Het kritische analyseren en reflecteren op het eigen wetenschapsgebied staat centraal. De studenten moeten laten zien dat ze in staat zijn zelfstandig een wijsgerig-wetenschappelijk onderzoek te kunnen formuleren en uit te voeren dat in verband staat met het eigen wetenschapsgebied.

De opleiding biedt de studenten de mogelijkheid om grondige kennis, inzicht en vaardigheden te verwerven op het gebied van de Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied, voortbouwend op de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied (WbW). Daartoe stelt de opleiding studenten in staat zelfstandig de daartoe geëigende filosofische methoden toe te passen. Daarnaast vormt de opleiding de studenten door hen te leren zelfstandig wetenschappelijk te denken en te handelen, hen te leren complexe problemen te analyseren, in een actuele maatschappelijke context te plaatsen en daarover wetenschappelijk te rapporteren. Daartoe leren studenten hun vakwetenschappelijke kennis en vaardigheden vanuit een breder wijsgerig kader toe te passen.

De opleiding beoogt studenten voor te bereiden op de uitoefening van een beroep binnen het betreffende wetenschapsgebied, waarbij de studie van de wijsbegeerte van dat wetenschapsgebied een meerwaarde of toegevoegde waarde heeft. Daarnaast bereidt de studie voor op de beroepspraktijk waarin wijsgerige kennis, inzicht en vaardigheden een

toegevoegde waarde hebben, of waarin algemene academische vaardigheden en vorming vereist zijn, met bijzondere aandacht voor logisch-analytische, ideeën-historische, exegetische, empirisch-filosofische vaardigheden en uitdrukkingsvaardigheid in het algemeen. De eindtermen (zie Bijlage 3) zijn afgeleid van de doelstelling van de masteropleiding en sluiten aan bij het domeinspecifieke referentiekader.

De commissie heeft de doelstellingen en eindtermen van beide opleidingen bestudeerd en vastgesteld dat ze voldoen aan de eisen die daaraan gesteld worden door (inter)nationale vakgenoten. De eindtermen sluiten aan bij de algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van bachelor- en masteropleidingen in de Dublin-descriptoren.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingen beschikken over eindtermen die voldoen aan de eisen die daaraan gesteld worden. De eindtermen sluiten aan bij het domeinspecifieke referentiekader en bij de internationale niveaubeschrijvingen van bachelor- en masteropleidingen.

Volgens de commissie zijn de bachelor- en de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied van de Rijksuniversiteit Groningen bijzonder waardevol. De opleidingen passen in het wetenschapsprofiel van de Faculteit Wijsbegeerte. De commissie is van oordeel dat de opleidingen een waardevolle bijdrage zijn aan het aanbod van de Rijksuniversiteit Groningen.

Conclusie

Bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **goed**.

Masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **goed**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

De volgende onderwerpen zullen onder deze standaard behandeld worden: structuur (2.1), studeerbaarheid (2.2), staf (2.3) en voorzieningen en kwaliteitszorg (2.4).

2.1 Structuur

De opleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied is een combinatiestudie. De *bacheloropleiding* kent een vakwetenschappelijk deel van twee jaar en een wijsgerig deel van één jaar. Een overzicht van het curriculum is opgenomen in Bijlage 4. Het wijsgerig deel van de bacheloropleiding heeft een gelaagde structuur: eerst worden de inleidende onderdelen gevolgd, dan het specialisatieonderdeel van het betreffende wetenschapsgebied en de daaraan gekoppelde verdiepingsvakken, en ten slotte de bachelorscriptie. In de inleidende colleges

verwerft de student kennis en inzicht in de centrale onderdelen van de wijsbegeerte: via historische en systematische cursussen krijgen studenten een overzicht van de westerse filosofie. In het specialisatievak staan de belangrijkste onderdelen van het betreffende wetenschapsgebied centraal, in het bijzonder grondslagen, kernbegrippen, theorieën, debatten, problemen en methoden. In de verdiepingsvakken wordt de opgedane kennis verder uitgediept door een specifiek thema binnen de wijsbegeerte van het wetenschapsgebied te bestuderen.

De opleiding werkt met een gemengd didactisch concept. Het accent verschuift in de loop van de studie van kennis en begrip naar toepassing, analyse en reflectie. De interactie tussen onderwijs en onderzoek komt in alle vakken tot uiting. De vakken worden verzorgd door docenten wier onderzoek op het onderwerp ligt dat in dat vak aan de orde komt. Studenten leren in het inleidende vak Redeneren en Argumenteren de logische en argumentatieve vaardigheden die bij filosofisch onderzoek horen en oefenen in het inleidende vak Wetenschapsfilosofie met korte papers. De specialisatie- en verdiepingsvakken worden afgesloten met papers waarin studenten geoefend worden in het schrijven van een langer paper. In de bachelorscriptie doet de student verslag van een filosofisch onderzoek van beperkte omvang.

Het programma van de *masteropleiding* wordt voor de helft gevormd uit vakken uit de masteropleiding van het niet-filosofische wetenschapsgebied en de helft uit wijsgerige vakken gericht op reflectie op het wetenschapsgebied. Het gaat daarbij om een verplicht onderdeel wetenschapsfilosofie, twee keuzevakken binnen het cluster van het eigen wetenschapsgebied en een keuzevak binnen een ander cluster, tutorials, colloquia en een masterscriptie. Een overzicht van het curriculum is opgenomen in Bijlage 4. Voor elk van de zeven wetenschapsgebieden die binnen de masteropleiding bestreken worden, worden tutorials aangeboden. Docenten bieden vaste onderwerpen en literatuurlijsten aan. Tutorials worden waar mogelijk uitgevoerd bij een ander staflid dan de scriptiebegeleider en worden afgesloten met een paper. Een student woont ten minste vijf colloquia bij. Dat zijn lezingen die door de faculteit worden georganiseerd of colloquia elders in het land die betrekking hebben op het betreffende wetenschapsgebied. Toetsing geschiedt met drie journalistieke of populariserende verslagen van de bijgewoonde colloquia. De student kiest een tutorial-begeleider die de stukken beoordeelt. De commissie vindt de wijze van toetsing voor de colloquia creatief en nuttig, maar zou wel willen aanbevelen om de studenten daar op voor te bereiden door middel van een handleiding of een voorbeeld.

Zoals onder Standaard 1 is opgemerkt is in Groningen er een groot aanbod aan wetenschapsgebieden, waardoor er een aantrekkelijk vakkenpakket wordt aangeboden. De commissie heeft het vakkenpakket bestudeerd en de inhoud van de vakken bekeken. De commissie is van mening dat de structuur van de opleidingen goed in elkaar zit. Studenten worden in staat gesteld de eindtermen op het gebied van de filosofie te bereiken en zich voldoende te specialiseren in de wijsbegeerte van een van de zeven clusters van wetenschapsgebieden. Studenten merken op dat ze door de opzet van de cursussen voldoende getraind worden in wijsgerige analyse en in wijsgerig schrijven. De commissie heeft geconstateerd dat de studenten een zeer gedegen training in wijsgerig onderzoek en onderzoeksmethoden krijgen. De opleiding biedt hen de mogelijkheid zich theoretisch te verdiepen en geeft hen een bredere algemene academische vorming.

2.2 Studeerbaarheid

Gegevens over instroom en rendement zijn opgenomen in Bijlage 5. Instroom in de *bacheloropleiding* WbW is pas mogelijk na het behalen van de propedeuse in het eigen

wetenschapsgebied. Toelaatbaar zijn studenten met een propedeuse in de natuurwetenschappen, de levenswetenschappen, de sociale en economische wetenschappen, geschiedenis, de kunst- en cultuurwetenschappen, de politieke wetenschappen of de cognitiewetenschappen. De instroom in de bacheloropleiding schommelt tussen de 40 en 60 studenten per jaar. Gemiddeld verlaat de helft van de studenten de bacheloropleiding zonder diploma. Echter, het grootste deel van de gestopte studenten behaalt het bachelordiploma in het eigen wetenschapsgebied wel. De gemiddelde studieduur van studenten die de opleiding voltooiën is 27 maanden, iets langer dus dan de twee jaar die staat voor de studie na de propedeuse.

Bachelorstudenten WbW maken voorafgaand aan de start van de opleiding een afspraak met de studieadviseur voor het maken van een planning. De studieadviseur ziet er op toe dat de student het bij het wetenschapsgebied passende filosofische programma volgt en houdt rekening met de verplichtingen in het vakwetenschappelijke programma. De afspraken worden vastgelegd en door student en studieadviseur ondertekend. Er is voor elke student een tutor beschikbaar voor inhoudelijke vragen.

Deelname aan de *masteropleiding* WbW staat open voor studenten die de bachelor WbW behaald hebben. In bijzondere gevallen kan de toelatingscommissie studenten met vergelijkbare kwaliteiten toelaten. De instroom in de masteropleiding schommelt tussen de 4 en 11 per jaar. De gemiddelde studieduur is 14 maanden voor voltijdstudenten en 34 maanden voor deeltijdstudenten, dat is voor beide groepen ruim onder de opleidingsduur van twee en vier jaar.

In het algemeen is volgens de commissie de studeerbaarheid van opleidingen WbW een kwetsbaar aspect, door de combinatie Wijsbegeerte en een bepaald wetenschapsgebied is het een zware opleiding die veel van studenten vereist. Uit de gesprekken die de commissie gevoerd heeft met de studenten en alumni van de opleidingen blijkt dat de meeste studenten ervoor kiezen om ook de vakwetenschappelijke opleiding met een diploma af te ronden. Uit de uitvalcijfers voor de bacheloropleiding blijkt dat een deel van de studenten de zwaarte van de combinatie van de twee studies onderschat. De studenten die de commissie gesproken heeft bleken geen specifieke problemen te hebben met de studeerbaarheid. Ze noemden slechts enkele praktische obstakels, zoals het te laat ter beschikking komen van de studiegids, of de beperkte beschikbaarheid van de studieadviseur. De studieadviseur speelt een cruciale rol in de planning voor de studenten en daarmee ook in het bewaken van de studeerbaarheid. Naar het oordeel van de commissie werkt dat over het algemeen goed. De druk op de studieadviseur is de laatste jaren toegenomen door een aantal nieuwe regelingen. Ook treedt de studieadviseur steeds proactiever op door studenten te benaderen die niet aan hun planning lijken te voldoen.

2.3 Staf

Alle docenten betrokken bij de opleidingen zijn gepromoveerd en actief als wetenschappelijk onderzoeker. De meeste docenten hebben naast de studie wijsbegeerte een andere studie gedaan. Onderwijs en onderzoek wordt vanuit dit dubbele perspectief gegeven en bedreven. Het onderzoek van de faculteit is recent geëvalueerd door een externe commissie en is over het algemeen als 'excellent' beoordeeld. De meeste leden van de wetenschappelijke staf zijn lid van een onderzoeksschool.

De faculteit heeft in 2008 de basiskwalificatie onderwijs (BKO) ingevoerd. Nieuwe docenten en docenten met beperkte onderwijservaring dienen deze te behalen. In de komende jaren zullen ook de zittende en meer ervaren docenten een RUG-BKO-registratie gaan behalen. De

studenten zijn zeer tevreden over de docer kwaliteiten van de staf. De meeste studenten vinden deze kwaliteiten in vergelijking met die van de docenten in de vakwetenschap bovengemiddeld goed. De docenten van de opleidingen WbW geven op een andere wijze les, minder voorgekookt, en ze maken geen gebruik van PowerPoint maar zetten hun expertise interactief in tijdens colleges. Studenten worden door deze wijze van lesgeven gestimuleerd de stof diepgaand te bestuderen en te verwerken. De studenten zijn over het algemeen ook zeer te spreken over de begeleiding die ze ontvangen bij het schrijven van papers en eindschrijftjes. Door die begeleiding vinden ze dat ze daadwerkelijk voortgang boeken in de beheersing van het wijsgerig analyseren en schrijven.

Het onderwijs wordt gemiddeld door 21 vaste stafleden gegeven. De totale onderwijsinzet ligt rond de 11 fte per jaar, de staf-studentratio komt op ongeveer 1/35. De gemiddelde groeps grootte bij de inleidende vakken in de bacheloropleiding, die ook door minorstudenten worden gevolgd is ongeveer 70 studenten. De specialisatie en keuzevakken in de bacheloropleiding worden gemiddeld door ongeveer 20-25 studenten gevolgd. Bij mastercursussen is de gemiddelde groeps grootte ongeveer 10 studenten. Een deel van de mastercursussen bestaat uit tutorials, waarbij studenten individueel begeleid worden.

2.4 Voorzieningen en kwaliteit zorg

De Faculteit Wijsbegeerte beschikt over een eigen huisvesting, waarin voldoende ruimtes aanwezig zijn voor het verzorgen van werkgroepen. Het gebouw beschikt ook over een sociale ruimte waar studenten en docenten elkaar kunnen ontmoeten. Aan de RUG wordt gebruikt gemaakt van het studievoortgangsregistratiesysteem Progress. Met behulp daarvan kan de studievoortgang van studenten gemonitord worden en kunnen studenten hun studieresultaten zelf bekijken.

De Faculteit Wijsbegeerte heeft een opleidingscommissie waarin studenten, waaronder die van WbW, en docenten vertegenwoordigd zijn. De commissie heeft met de opleidingscommissie gesproken en geconstateerd dat deze in het algemeen goed functioneert. Alle cursussen worden jaarlijks geëvalueerd. De resultaten van de evaluaties worden in de opleidingscommissie besproken en op basis van die bespreking wordt zo nodig actie ondernomen. De opleidingscommissie wordt altijd om advies gevraagd als er nieuw beleid is ontwikkeld dat consequenties heeft voor het onderwijs. De opleidingscommissie neemt geen initiatief tot het ontwikkelen van nieuw beleid. Het viel de commissie op dat er een grote afstand bestaat tussen de opleidingscommissie en het onderwijs in en studenten van de opleidingen WbW. Dit aspect werd door het management herkend, om die reden streeft de faculteit er naar om ook studenten van de opleidingen WbW in de opleidingscommissie op te nemen. Niettemin denkt de commissie dat er nog meer gedaan zou kunnen worden om de afstand te verkleinen, bijvoorbeeld door als opleidingscommissie de studenten WbW actief te informeren en te bevragen.

Tijdens gesprekken met docenten en management bleek dat bij de opleiding sprake is van een positieve kwaliteitscultuur. Docenten en management reageren op signalen en er wordt voortdurend gewerkt aan verbetering van het programma. Dit wordt ook door de studenten herkend. De commissie vindt dit positief. Een nadeel daarvan is echter dat studenten niet ruim van te voren al weten waar ze aan toe zijn, hetgeen hun lange termijn planning enigszins kan belemmeren.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de onderwijsleeromgeving die geboden wordt in de bachelor- en masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied aan de Rijksuniversiteit Groningen het predicaat 'goed' verdient.

De commissie constateert dat het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Enkele aspecten van het programma zijn door de commissie als zeer positief beoordeeld, dat betreft: de structuur van de programma's, het brede aanbod, de aandacht voor wetenschappelijke vorming in het programma, de positieve kwaliteitscultuur en de didactische en inhoudelijke kwaliteit van de docenten. De opleiding maakt een bruisende, levendige indruk.

Conclusie

Bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied: de commissie beoordeelt Standaard 2 als goed.

Masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied: de commissie beoordeelt Standaard 2 als goed.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Deze standaard betreft de volgende onderwerpen: het systeem van toetsing (3.1) en realisatie van de beoogde eindkwalificaties (3.2).

3.1 Het systeem van toetsing

Er is een toetsplan voor de opleidingen WbW dat in de bijlagen bij het zelfevaluatie rapport is opgenomen. Uitgangspunten voor de toetsing is dat alle studieonderdelen getoetst worden, dat de toetsvorm aansluit bij de aard en het leerdoel van het studieonderdeel, dat er een variatie in toetsvormen is en dat studenten op de hoogte moeten zijn van de manier van toetsen, de toetscriteria. De kwaliteit van de toets wordt vooraf en achteraf beoordeeld.

Studenten kunnen een toets of een opdracht twee keer per jaar doen, waarbij bij tentamens standaard een hertentamen georganiseerd wordt en bij afsluitende papers een herschrijffregeling geldt. De inleidende vakken in de *bacheloropleiding* worden afgesloten met een schriftelijk tentamen met essayvragen. Korte schrijfoopdrachten kunnen deel uitmaken van de toetsing. De specialisatie en verdiepvakken worden in de regel met een paper afgesloten. Tussentijdse opdrachten of een referaat kunnen onderdeel zijn van de toetsing. Bij de bachelorscriptie zijn een begeleider en een toegevoegd beoordelaar betrokken. Er is een scriptieprotocol, waarin de regels procedures en beoordelingscriteria zijn opgenomen.

De examencommissie stelt vast of een student aan de eindtermen van de opleiding voldoet. De examencommissie wijst examinatoren aan. De docent is als examiner verantwoordelijk voor het vervaardigen en afnemen van de toets. Om de kwaliteit van de toetsing te

waarborgen moeten docenten een aantal richtlijnen in acht nemen. Een docent moet een tentamen met een beoordelingsmodel opstellen en vooraf bespreken met een collega (*peer review*). De docent levert het tentamen, inclusief het beoordelingsmodel en een paraaf van de collega bij de onderwijsadministratie in. Het tentamen wordt ook digitaal gearchiveerd. De examencommissie heeft toegang tot dit archief. Studenten worden ruim voor de tentamendatum op de hoogte gesteld van de tentamenstof, de tentamenopbouw en de algemene criteria. Na afloop van het tentamen kunnen de studenten hun tentamen inzien.

Als het schrijven van een essay deel uitmaakt van een tentamen dan maakt de docent gebruik van het 'beoordelingsformulier kort essay'. De bachelorscriptie heeft een studielast van 10 EC en een omvang van maximaal 10.000 woorden. Scripties komen tot stand aan de hand van een scriptieprotocol. Onderdeel van de procedure vormt een begeleidingsplan, een beoordelingsformulier en een judiciumregeling.

In de *masteropleiding* worden de cursussen en tutorials in principe met een paper afgesloten. Bij de masterscriptie zijn een eerste en tweede begeleider betrokken en een toegevoegde beoordelaar. De tweede begeleider is bij voorkeur uit het betreffende wetenschapsgebied afkomstig. Een substantieel deel van de scriptie dient een onderwerp uit het betreffende wetenschapsgebied te behandelen.

De commissie heeft met vertegenwoordigers van de examencommissie gesproken en geconstateerd dat de examencommissie naar behoren functioneert. Het is positief dat de examencommissie in samenwerking met een deskundige een toetsplan heeft ontwikkeld en dat er regels en procedures zijn voor waarborging van de kwaliteit van tentamens en papers. De examencommissie is zich ook bewust van het feit dat het noodzakelijk is een fraudebeleid te voeren, maar de commissie zou niettemin toch willen adviseren om meer systematisch te controleren of de scripties plagiaatvrij zijn. Naar het oordeel van de commissie zouden scripties standaard digitaal ingeleverd moeten worden zodat ze daarop gescand kunnen worden.

3.2 Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Om zich een oordeel te kunnen vormen over het eindniveau dat door de studenten bereikt wordt heeft de commissie een gestratificeerde random selectie van vijftien bachelor- en vijftien masterscripties beoordeeld. Bij deze scripties heeft de commissie de ingevulde beoordelingsformulieren ontvangen. Daarnaast heeft de commissie met een aantal alumni gesproken.

De commissie constateert dat alle door haar bestudeerde scripties uit beide opleidingen voldoen aan het niveau dat daarvan verwacht mag worden voor een bachelor- respectievelijk een masteropleiding. De commissie heeft geen scriptie gezien die niet aan het vereiste niveau voldoet. De cijfers die de commissie aan de scripties zou geven wijken weliswaar iets af van de toegekende cijfers, zowel naar boven als naar beneden, maar in het algemeen kan de commissie zich vinden in de beoordeling. De commissie heeft enkele zeer goede scripties gezien.

Een aantal masterscripties waren meer algemeen wijsgerig van aard dan specifiek gericht op wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied. Daarmee voldoen deze scripties aan het algemene vereiste niveau en oriëntatie, maar feitelijk niet geheel aan het domein van de opleiding. De commissie zou willen adviseren om in de beoordelingsformulieren bij de scripties criteria op te nemen die dit domein bestrijken. De commissie beveelt ook aan in het

algemene format voor de scriptie en in het bijzonder voor de titelpagina verplicht op te laten nemen op welk wetenschapsgebied de scriptie betrekking heeft.

De masterstudenten die de commissie gesproken heeft waren zeer positief over het niveau dat ze hebben kunnen bereiken met hun bacheloropleiding. Dit bleek een zeer goed uitgangspunt voor zowel hun studie in de masteropleiding WbW als voor hun vervolgstudie in hun eigen wetenschapsgebied. De alumni die de commissie gesproken heeft waren zeer positief over de opleiding, de diepgang die hen geboden is en het niveau dat ze met de opleiding bereikt hebben. Ze hebben ervaren dat de opleiding hen zeer goed voorbereidde op een promotietraject of op functies in de maatschappij waarvoor een brede algemene wetenschappelijke ontwikkeling vereist is. Ze rapporteren dat ze beter in staat zijn om dan andere academische opgeleide collega's om een onderwerp of een probleem van verschillende kanten te bekijken en op mogelijke oplossingen te reflecteren. De commissie kreeg uit het gesprek de indruk dat de opleiding zeer waardevolle breed georiënteerde veelzijdige academici aflevert, die een grote meerwaarde hebben voor de maatschappij en wetenschap.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat er binnen de opleiding aandacht is voor toetskwaliteit. Ze is positief over het ontwikkelde toetsplan. Het toetsstelsel waarborgt naar het oordeel van de commissie voldoende dat de toetsen in de opleidingen valide en betrouwbaar zijn. De examencommissie is bekend met de taken die ze heeft met betrekking tot kwaliteitsbewaking van toetsen en beoordelen en heeft haar nieuwe taken serieus opgepakt door in samenwerking met een externe deskundige een toetsbeleid te ontwikkelen. Naar het oordeel van de commissie voldoet de opleiding aan de vereisten die ze beschikt over een adequaat systeem van toetsen en beoordelen.

De afgestudeerde bachelor- en masterstudenten hebben naar het oordeel van de commissie de eindkwalificaties van de opleiding bereikt. De bachelors die door de opleiding worden afgeleverd zijn van een hoog niveau en ook de masteropleiding levert naar het oordeel van de commissie zeer goede, waardevolle academici af.

Conclusie

Bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **goed**.

Masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **goed**.

Algemeen eindoordeel

De commissie concludeert op grond van bovenstaande dat de bachelor- en masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied van de Rijksuniversiteit Groningen goede waardevolle opleidingen zijn die ruim voldoen aan de vereisten voor accreditatie.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied* als **goed**.
De commissie beoordeelt de *masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied* als **goed**.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof.dr. W. (Werner) Callebaut promoveerde cum laude aan de Universiteit Gent in 1983 op het proefschrift *Contribution to a General Theory of Rationality on Evolutionary Foundations, With an Application to the Organization of Scientific Knowledge*. Hij was hoogleraar in de filosofie aan de universiteit Hasselt tot 2009 en visiting professor aan het Department of Zoology, Universiteit van Wenen (1999-2009). Momenteel is hij Scientific Director van het Konrad Lorenz Institute for Evolution and Cognition Research (KLI), Altenberg, Austria. Zijn onderzoeksinteresse ligt op de volgende onderwerpen:

- Theoretical biology: the interaction of evolution and development; philosophy of biology as theoretical biology; reduction and emergence;
- Evolution: evolutionary epistemology and approaches to culture; limits of adaptation;
- Philosophy: naturalistic approaches; genetic epistemology in the Piagetian tradition;
- Economics: bounded rationality; methodology; evolutionary economics.

Prof.dr. R. (Raymond) Corbey behaalde bachelors wijsbegeerte, antropologie en psychologie en een master filosofie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Daar promoveerde hij ook in 1988 op het proefschrift: *De mens een dier? Scheler, Plessner en de crisis van het traditionele mensbeeld, on the reception and rebuttal of Darwinism in German (post-)Kantian philosophy in the 1920s*. Momenteel is hij hoogleraar Epistemologie van de Archeologie en Antropologie aan de Faculteit Archeologie van de Universiteit Leiden, en UHD filosofie ('filosofische antropologie' and philosophy of the human sciences) aan de School of Humanities van de Universiteit van Tilburg. Zijn onderzoek interesses betreffen: 'human and animal cognition, sociality, and culture in an evolutionary perspective'.

Mw. A. (Anne) Hökberg, MSc, studeerde Psychologie aan de Radboud Universiteit. Zij behaalde haar masterdiploma cum laude in 2011. Daarnaast volgde zij de masteropleiding Filosofie van de Gedragwetenschappen aan dezelfde universiteit met als specialisaties: arbeid, motivatie en welzijn; nevenrichtingen: taal filosofie & logica, filosofie van opvoeding en onderwijs.

Prof.dr. H. (Henk) Procee studeerde chemie in Groningen en behaalde zijn doctoraal examen in 1972 met als specialisatie fysische chemie. Daarnaast deed hij de studie wijsbegeerte die hij in 1976 afrondde met een scriptie in de wetenschapsfilosofie. Onderwijl gaf hij les in de scheikunde aan diverse opleidingen. In 1977 werd hij stafmedewerker, later directeur, van de Internationale School voor Wijsbegeerte (ISVW) te Leusden. In 1983 werd hij als directeur Studium Generale verbonden aan de Universiteit Twente. Hij promoveerde in 1991 op een proefschrift *Over de grenzen van culturen; voorbij universalisme en relativisme* (uitgegeven bij Boom te Amsterdam). Sinds 2000 was hij naast zijn directeurschap van het Studium Generale tevens bijzonder hoogleraar met de leeropdracht 'Wijsbegeerte in relatie tot academische vorming'. Hij heeft diverse onderwijs vernieuwingen op zijn naam staan, zoals denkmethoden en systematisch reflecteren. In 2011 ging hij met emeritaat.

Drs. D.H. (Dirk) Oosthoek is afgestudeerd filosoof (Vrije Universiteit) en historicus (Universiteit Utrecht). Hij is vakdidacticus Filosofie en lerarenopleider aan het ICLON/ Universiteit Leiden sinds 2004. Hij is secretaris van de Bcfvo (Begeleidingscommissie filosofie in het voortgezet onderwijs sinds 2001), een expertcommissie rondom het ontwikkelen van examenthema's filosofie voor havo en vwo. Verder is hij sinds 1999 constructeur van centrale examens filosofie voor het voortgezet onderwijs bij het CITO en sinds 1988 docent filosofie in het voortgezet onderwijs (havo en vwo). Oosthoek is sinds 2003 tevens secretaris van de VFVO (vakvereniging docenten filosofie in het voortgezet onderwijs).

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Referentiekader Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

Inleiding

In een wijsgerige opleiding leren studenten reflecteren op een breed scala van fenomenen. Zij komen in aanraking met fundamentele vragen over onder meer de aard van de werkelijkheid, de principes van moreel handelen en de grondslagen en grenzen van kennis. De wijsbegeerte kan op zichzelf bestudeerd worden, maar ook in combinatie met een opleiding in een vakwetenschap. Dit levert een belangrijke meerwaarde op: op deze manier worden studenten opgeleid die bij uitstek in staat zijn tot kritische reflectie op hun vakgebied. Hierdoor kunnen zij een belangrijke bijdrage leveren aan de beoefening van de verschillende vakwetenschappen en kunnen zij in andere sectoren dan de wetenschap een rol spelen die aansluit bij hun kritische en analytische vermogens.

Doelstellingen en eindtermen

De opleidingen Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied zijn gericht op het combineren en op elkaar betrekken van wijsgerige studie en studie van een andere discipline. De opleidingen bevatten daartoe zowel wijsgerige vakken als vakwetenschappelijke, en vakken waarin beide op elkaar worden betrokken. Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied kan zowel op bachelor- als op masterniveau bestudeerd worden. Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied betreft de reflectie op één of meer van de volgende aspecten van wetenschapsbeoefening:

1. methoden van een bepaalde wetenschap of wetenschapsgebied;
2. het object van een bepaalde wetenschap of wetenschapsgebied;
3. de ethische, maatschappelijke en/of culturele betekenis van een bepaalde wetenschap of wetenschapsgebied.

Elke opleiding kan binnen dit kader eigen accenten leggen door zich te richten op een of meer van deze perspectieven. Ook wat betreft de specifieke wetenschappen of wetenschapsgebieden die bestudeerd worden, hebben opleidingen de vrijheid eigen keuzes te maken. Voor een bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied gelden onder meer de volgende globale eindtermen:

1. beheersing van onderdelen van een niet-wijsgerige discipline op bachelorniveau;
2. kennis van de kernonderdelen van de wijsbegeerte;
3. kennis van en inzicht in de wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied, zoals hierboven gedefinieerd;
4. academische vaardigheden op bachelorniveau, zoals schrijf- en argumentatievaardigheden, kritisch analyseren van vakwetenschappelijke en wijsgerige teksten.

Voor een masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied zijn onder meer de volgende globale eindtermen van toepassing:

1. grondige kennis van en inzicht in een bepaald wetenschapsgebied op masterniveau;
2. verdiepte kennis van en inzicht in de wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied, zoals hierboven gedefinieerd;
3. academische vaardigheden op masterniveau, d.w.z. met name vermogen om zelfstandig onderzoek te verrichten.

Deze mastereindtermen veronderstellen een bepaalde basiskennis van de wijsbegeerte. Deze kan verworven worden in een bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied, maar ook in een minor Filosofie of een schakelprogramma.

Vervolgstudie en beroepsperspectief

De bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied dient voor te bereiden op de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied, maar kan ook als entree gebruikt worden voor een reguliere masteropleiding Wijsbegeerte of een research master in de wijsbegeerte. De masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied leidt op voor de uitoefening van een beroep, maar ook vervolgonderwijs, in de vorm van een research master of promotie op het terrein van het wetenschapsgebied of de wijsbegeerte, kan doel van de opleiding zijn. Er is geen specifieke beroepsloopbaan waar de masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied in het bijzonder op voorbereidt. Voor een belangrijk deel zal het beroepsperspectief van de afgestudeerden afhangen van de vakwetenschap waarin zij zijn opgeleid. De opleiding beoogt kritische geesten op te leiden, die vanwege hun filosofische bagage extra geschikt zijn voor wetenschappelijk onderzoek. Deze studenten vragen verder dan de wetenschappelijke vanzelfsprekendheden, ze zijn in staat wetenschappelijke begrippen en uitgangspunten te onderzoeken. Ook voor andere beroepen dan onderzoeker (bijvoorbeeld beleids- en adviesfuncties of de journalistiek), zijn de afgestudeerden van de master Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied interessant, omdat zij grondig hebben leren reflecteren en kritisch denken.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding

Dublin-descriptoren		Eindtermen bachelor
<i>Bij voltooiing van de opleiding moet de student beschikken over:</i>		
1. Kennis en inzicht	1. 2. 3.	kennis van en inzicht in de inhoud en methoden van het betreffende wetenschapsgebied op bachelor niveau (door middel van de programmaonderdelen die door de faculteit van het betreffende wetenschapsgebied worden verzorgd; kennis van en inzicht in de centrale onderdelen van de wijsbegeerte, zowel historisch als systematisch; kennis van en inzicht in centrale onderdelen van de wijsbegeerte van het wetenschapsgebied, in het bijzonder, kernbegrippen, theorieën, problemen en methoden.
<i>Bij voltooiing van de opleiding is de student in staat:</i>		
2. Toepassen kennis en inzicht	4. 5.	kennis van en inzicht in de wetenschappelijke en maatschappelijke betekenis van de wijsbegeerte in het algemeen en van de wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied in het bijzonder; onder supervisie een onderzoek van beperkte omvang te kunnen formuleren en uitvoeren.
<i>Bij voltooiing van de opleiding is de student in staat:</i>		
3. Oordeelsvorming	6. 7. 8.	kennis en inzichten zoals voorkomend in relevante vakwetenschappelijke literatuur kritisch te kunnen verwerken; onderzoek in een bepaald wetenschapsgebied te kunnen plaatsen in het bredere kader van de wijsgerige reflectie op dat wetenschapsgebied; wijsgerige vaardigheden van logisch-analytische, ideeën-historische dan wel empirisch-filosofische aard te kunnen toepassen op problemen, theorieën en debatten die gerelateerd zijn aan het betreffende wetenschapsgebied.
<i>Bij voltooiing van de opleiding is de student in staat:</i>		
4. Communicatie	9. 10. 11.	zelfstandig een heldere en beargumenteerde probleemstelling te kunnen formuleren en uitwerken; een systematisch en helder betoog te kunnen houden, mondeling en schriftelijk; constructieve kritiek te kunnen geven en verwerken.
<i>Bij voltooiing van de opleiding heeft de student:</i>		
5. Leervaardigheden	12.	voldoende wetenschappelijk niveau om tot een geëigende masteropleiding toegelaten te kunnen worden, dan wel zich met succes op de arbeidsmarkt te begeven.

Masteropleiding

Dublin-descriptoren		Eindtermen master
<i>Bij voltooiing van de opleiding moet de student beschikken over:</i>		
1. Kennis en inzicht	1. 2. 3.	kennis en inzicht op het gebied van het betreffende wetenschapsgebied, voortbouwend op het niveau van de bacheloropleiding en deze laatste in niveau overtreffen; kennis van en inzicht in centrale onderdelen van de wijsbegeerte en in het bijzonder van kernbegrippen, theorieën, problemen en methoden van de wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied, voortbouwend op het niveau van de bacheloropleiding en deze laatste in niveau overtreffen; kennis van en inzicht in de betekenis van de wetenschappelijke en maatschappelijke betekenis van de wijsbegeerte in het algemeen en van de wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied in het bijzonder.
<i>Bij voltooiing van de opleiding is de student in staat:</i>		
2. Toepassen kennis en inzicht	4.	wijsgerige vaardigheden van logisch-analytische, ideeën-historische en exegetische dan wel empirisch-filosofische aard creatief toe te passen op problemen, theorieën en debatten die gerelateerd zijn aan het betreffende wetenschapsgebied.
<i>Bij voltooiing van de opleiding is de student in staat:</i>		
3. Oordeelsvorming	5. 6.	onderzoek in een bepaald wetenschapsgebied te kunnen plaatsen en te evalueren in het bredere kader van de wijsbegeerte van dat wetenschapsgebied; zelfstandig een wijsgerig-wetenschappelijk onderzoek te kunnen formuleren en uit te voeren dat in verband staat met het wetenschapsgebied
<i>Bij voltooiing van de opleiding is de student in staat:</i>		
4. Communicatie	7. 8.	schriftelijk op gestructureerde wijze verslag te doen van de resultaten van een filosofisch onderzoek voor zowel specialisten als niet-specialisten. over de verschillende aspecten van het onderzoek mondeling te kunnen communiceren.
<i>Bij voltooiing van de opleiding heeft de student:</i>		
5. Leervaardigheden	9.	om tot een vervolgstudie toegelaten te kunnen worden die een grote mate van autonomie veronderstelt, dan wel zich met succes op de arbeidsmarkt voor academici te begeven.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding

1. Als propedeuse van de opleiding geldt de propedeuse van het betreffende wetenschapsgebied.
2. De postpropedeuse omvat de volgende onderdelen met de daarbij vermelde studielast:

1 Bacheloropleiding van het betreffende wetenschapsgebied

Onderdelen met een omvang van 60 EC uit de postpropedeutische fase van de bacheloropleiding van het betreffende wetenschapsgebied. In dit deel kunnen geen minor-vakken worden opgenomen.

2 Inleidende vakken Wijsbegeerte

	Geschiedenis van de filosofie 1	(5 EC)	
	Geschiedenis van de filosofie 2	(5 EC)	
	Redeneren en argumenteren	(5 EC)	
	Wetenschapsfilosofie	(5 EC)	
	Cultuurfilosofie	(5 EC)	
	Goed en Kwaad: Inleiding in de Ethiek	(5 EC)	

3 Specialisatievakken

Het specialisatievak van het betreffende cluster:

Filosofie van de natuurwetenschappen

	Philosophy of the exact sciences	(5 EC)	
--	----------------------------------	--------	--

Filosofie van de levenswetenschappen

	Filosofie van de levenswetenschappen	(5 EC)	
--	--------------------------------------	--------	--

Filosofie van economische en sociale wetenschappen

	Philosophy of social science	(5 EC)	
--	------------------------------	--------	--

Filosofie van de geschiedenis

	Filosofie van de geesteswetenschappen	(5 EC)	
--	---------------------------------------	--------	--

Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen

	Filosofie van de geesteswetenschappen	(5 EC)	
--	---------------------------------------	--------	--

Filosofie van de politieke wetenschappen

	Filosofie van de geesteswetenschappen	(5 EC)	
--	---------------------------------------	--------	--

Filosofie van de cognitiewetenschappen

	Filosofie van de cognitiewetenschappen	(5 EC)	
--	--	--------	--

4 Verdiepingsvakken

Per cluster kunnen drie verdiepingsvakken worden gekozen. Die kunnen komen uit de vakspecifieke lijsten hieronder en uit de lijst met algemene vakken.

Filosofie van de natuurwetenschappen

	Paradoxes	(5 EC)	
	Filosofie van de levenswetenschappen	(5 EC)	
	Filosofie van de cognitiewetenschappen	(5 EC)	
	Phil. of mind 1:Lichaam, brein, geest	(5 EC)	
	Wetenschapsfilosofie 2	(5 EC)	

Filosofie van de levenswetenschappen

	Phil. of mind 1:Lichaam, brein, geest	(5 EC)	
	Wetenschapsfilosofie 2	(5 EC)	
	Filosofie van de cognitiewetenschappen	(5 EC)	
	Phil. of Mind 2: Consciousness and Action	(5 EC)	

Filosofie van economische en sociale wetenschappen

	Sociale en politieke filosofie 1	(5 EC)	
	Sociale en politieke filosofie 2	(5 EC)	
	Handelingsfilosofie	(5 EC)	
	Sociale Filosofie: Taal en Macht	(5 EC)	

Filosofie van de geschiedenis

	Humanism	(5 EC)	
	Spinoza's emotieleer	(5 EC)	
	Heideggers Sein und Zeit	(5 EC)	
	Thomas Aquinas on human nature	(5 EC)	
	Cultuurfilosofie 2	(5 EC)	

Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen

	Cultuurfilosofie 2	(5 EC)	
	Cultuurfilosofie 3	(5 EC)	
	Sociale Filosofie: Taal en Macht	(5 EC)	
	Humanism	(5 EC)	
	Heideggers Sein und Zeit	(5 EC)	

Filosofie van de politieke wetenschappen

	Sociale en politieke filosofie 1	(5 EC)	
	Sociale en politieke filosofie 2	(5 EC)	
	Philosophy of social science	(5 EC)	
	Ethics 3/Politics: Global Justice	(5 EC)	

Filosofie van de cognitiewetenschappen

	Phil. of mind 1:Lichaam, brein, geest	(5 EC)	
	Phil. of Mind 2: Consciousness and Action	(5 EC)	
	Handelingsfilosofie	(5 EC)	
	Theorieën over het zelfbewustzijn	(5 EC)	
	Taalfilosofie	(5 EC)	

Binnen elk cluster kunnen maximaal twee algemene vakken worden gekozen. Opdrachten en eindpapers voor deze vakken dienen een invulling te krijgen die past bij de betreffende wetenschap.

Algemene vakken

	Argumentatiefilosofie 1	(5 EC)	
	Filosofie van Wetenschap, Technologie en Samenleving: stromingen en kernthema's	(5 EC)	
	Ethiek 2: Actuele vragen	(5 EC)	
	Ethiek 2: Morele psychologie	(5 EC)	
	Ethiek 3 The philosophy of happiness	(5 EC)	
	Ethiek 3 Vrijheid en autonomie	(5 EC)	

5 Scriptie

Het onderwerp van de scriptie moet in verband staan met het betreffende wetenschapsgebied	(10 EC)
---	---------

Masteropleiding

De opleiding omvat de volgende onderdelen:

Eerste jaar

1. Philosophy of Science: Scientific Representation
2. Drie wijsgerige keuzevakken van 5 EC elk en twee tutorials van 5 EC elk.

3. Vakken uit de masteropleiding van het betreffende wetenschapsgebied met een gezamenlijke studielast van 30 EC. N.B.: deze vakken kunnen pas gevolgd worden ná het behalen van het bachelordiploma in dat wetenschapsgebied.

<i>vakken</i>	<i>studielast</i>
De vakken uit masteropleiding van het eigen wetenschapsgebied	30
Philosophy of Science: Scientific Representation	5
Twee keuzevakken binnen het cluster van het wetenschapsgebied (N, S of G)	10
Eén keuzevak binnen of buiten het eigen cluster	5
Twee tutorials	10

Tweede jaar

- Vakken uit de masteropleiding van het betreffende wetenschapsgebied met een gezamenlijke studielast van 30 EC
- Colloquia (5 EC)
- Masterscriptie (25 EC)

<i>vakken</i>	<i>studielast</i>
vakken uit masteropleiding van het eigen wetenschapsgebied	30
bijwonen colloquia	5
masterscriptie	25

Keuzevakken binnen cluster:

	Cluster
Mastervakken <i>Geschiedenis van de Filosofie</i>:	
Kants Trancendental Philosophy	N
The History of Skepticism; from Sextus Empiricus to René Descartes	G
Paul Ricoeur and the Humanities	G
Hume: Treatise on human nature	N
Mastervakken <i>Ethiek en Praktische Filosofie</i>	
Advanced Moral Psychology	S
Practical Reasoning	S
Social Contract Theory	S
Contemporary Debates in Global Justice	G/S
Material Culture	G/S
The Culture of New Capitalism: : Cultural philosophy of post-fordism, experience economy and globalization	G/S
Philosophy of Science, Technology and Society: The Information Society	S
Mastervakken <i>Theoretische Filosofie</i>:	
Philosophy of Argumentation 2: Dialogue and Fallacy	N/S
Philosophy of Neuroscience	N/S
Philosophy of Probability	N/S
Multi-agent Systems (bij KI)	N/S
Philosophy of Logic: Conditionals	N/S

Clusters:

- N = Natuurwetenschappen in brede zin (Natuurkunde, Sterrenkunde, Scheikunde, Farmacie, Biologie, Geneeskunde, Psychologie, Kunstmatige Intelligentie)
- S = Sociale wetenschappen in brede zin (Sociologie, Ruimtelijke wetenschappen, Economie, Bedrijfskunde, Rechtsgeleerdheid, Geneeskunde)
- G = Geesteswetenschappen in brede zin (Psychologie, Literatuurwetenschap, Geschiedenis, Cultuurwetenschappen)

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding

Uitgangspunt bij de gegevens over instroom en rendementen is dat de gebruikte gegevens landelijk vergelijkbaar zijn. Daartoe worden de gegevens betrokken uit de landelijke 1cijferHO database. Door de daarin gehanteerde definities valt de instroom in de bacheloropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied bijna geheel weg. Hierdoor wordt het ook onmogelijk rendementen te berekenen op basis van de 1cijferHO gegevens. De hieronder gepresenteerde tabellen zijn, met uitzondering van tabel 4.3.1 waarin de 1cijferHO gegevens meegenomen zijn, gebaseerd op facultaire gegevens.

Tabel 1: Instroom bachelor.

Jaar	instroom
06/07	3 (38)
07/08	5 (41)
08/09	7 (38)
09/10	6 (55)
10/11	3 (61)
11/12	- (42)

Bron: 1cijferHO, tussen haken facultaire gegevens

Tabel 2: Instroom bachelor naar wetenschapsgebied

Filosofie van de natuurwetenschappen	25 (10%)
Filosofie van de levenswetenschappen	31 (12%)
Filosofie van de cognitiewetenschappen	35 (14%)
Filosofie van de economische en sociale wetenschappen	62 (24%)
Filosofie van de politieke wetenschappen	52 (20%)
Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen	19 (7%)
Filosofie van de geschiedwetenschap	33 (13%)

Bron: facultaire gegevens

Tabel 3: Status instroomcohorten (gemeten per 1 april 2012)

	Totaal diploma	Totaal nog bezig	Totaal gestopt
06/07	17 (45%)	4 (11%)	17 (45%)
07/08	17 (41%)	2 (5%)	22 (54%)
08/09	10 (26%)	9 (24%)	19 (50%)
09/10	19 (35%)	18 (33%)	18 (33%)
10/11	17 (28%)	27 (44%)	17 (28%)
11/11			

Bron: facultaire gegevens

Tabel 4: Studieduur bacheloropleiding naar wetenschapsgebied

	Totaal geslaagd (voltijd)		Totaal geslaagd (deeltijd)		Cognitie ws.	Econ. en Soc.ws	Geschied ws	Kunst en Cult. ws	Levens-ws	Natuur ws	Politieke ws
	N	duur	N	duur							
06/07	13	27	5	19	2	3	3	2	3	-	2
07/08	21	30	4	30	3	8	4	1	2	2	3
08/09	13	37	6	40	-	7	2	1	2	3	4
09/10	15	23	3	27	3	4	1	-	1	2	4
10/11	30	23	7	43	2	12	7	4	3	3	4
Tot.	92	27	25	34	10	34	17	8	11	10	17

Bron: facultaire gegevens

Masteropleiding

Uitgangspunt bij de gegevens over instroom en rendementen is dat de gebruikte gegevens landelijk vergelijkbaar zijn. Daartoe worden de gegevens betrokken uit de landelijke 1cijferHO database. Soms worden de 1cijferHO gegevens aangevuld met facultaire gegevens.

Tabel 1: Instroom master nader bekeken (tabel M1.1 en M1.4)

	Totale instroom	Instroom uitgesplitst naar vooropleiding (aantallen)				Instroom naar geslacht (aantallen)	
		Eigen Univers	Andere Univers	HBO	Buiten HBO	M	V
06/07	8	8	0	0	0	4	4
07/08	8	8	0	0	0	8	0
08/09	6	6	0	0	0	5	1
09/10	10	10	0	0	0	9	1
10/11	4	4	0	0	0	4	0
11/12	11	11	0	0	0	7	4

Bron: 1cijferHO, facultaire gegevens

Tabel 2: Instroom naar wetenschapsgebied

Wetenschapsgebied	
Filosofie van de natuurwetenschappen	6 (15%)
Filosofie van de levenswetenschappen	10 (26%)
Filosofie van de cognitiewetenschappen	2 (5%)
Filosofie van de economische en sociale wetenschappen	13 (33%)
Filosofie van de politieke wetenschappen	7 (18%)
Filosofie van de kunst en cultuurwetenschappen	2 (5%)
Filosofie van de geschiedwetenschap	5 (13%)

Bron: 1cijferHO, facultaire gegevens

Tabel 3: Studieduur masteropleiding Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

	Geslaagd (voltijd)	duur (voltijd)	Geslaagd (deeltijd)	duur (deeltijd)
06/07	5	22		
07/08	4	6	2	33
08/09			2	30
09/10	3	14		
10/11	2	9	1	46
Totaal	14	14	5	34

Bron: 1cijferHO, facultaire gegevens

Gerealiseerde docent-studentratio

Een belangrijke indicator voor de onderwijscapaciteit is de student-stafratio van de opleiding. De student-stafratio is het aantal studenten per fte onderwijsformatie. Omdat veel cursussen gevolgd worden door studenten van meerdere opleidingen is het moeilijk om een precies beeld te tonen van de student-stafratio ratio. In onderstaande tabel wordt de personeelsinzet van vaste staf voor alle opleidingen Wijsbegeerte in de periode 2006 – 2011 weergegeven, evenals de student-stafratio voor de gehele faculteit.

Tabel 1: Personeelsinzet in fte (tussen haakjes in aantallen) voor alle onderwijs Faculteit Wijsbegeerte (2006-2011)

Categorie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
vaste staf						
Hoogleraar	1,8 (3)	2,4 (4)	2,4 (4)	1,5 (4)	1,7 (6)	1,7 (6)
UHD	3,1 (7)	2,8 (6)	2,8 (5)	1,8 (4)	2,3 (5)	2,5 (7)
UD	3,6 (11)	3,4 (11)	3,4 (13)	5,1 (14)	4,5 (10)	2,6 (8)
<i>Totaal Fte vaste staf</i>	<i>8,5 (21)</i>	<i>8,6 (21)</i>	<i>8,6 (22)</i>	<i>8,5 (22)</i>	<i>8,5 (22)</i>	<i>6,8 (21)</i>
tijdelijke staf						
UD	0,6	0,6	0,4	0,2	0,3	0,6
Postdocs	0,3	0,5	0,2	0,2	0,3	0,6
Promovendi	0,2	0,2			0,1	0,3
Studentassistenten	1,5	1,4	1,4	1,9	2,1	2,3
<i>Totaal Fte</i>	<i>11,1</i>	<i>11,3</i>	<i>10,6</i>	<i>10,8</i>	<i>11,3</i>	<i>10,6</i>
Student-stafratio						1/35

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de opleidingen

Tabel 1: Contacturen, scriptie en zelfstudie Bachelor Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

fase	hoorcolleges	hoor-/werk colleges	scriptie	zelfstudie / paper	totaal
inleidende vakken	180			660	840
specialisatievak	15	15		110	140
verdiepingsvakken	45	45		330	420
scriptie			280		280
totaal	240	60	280	1100	1680

De aantallen uren zijn afhankelijk van de door de student gekozen vakken. Hier zijn het gemiddelden.

Tabel 2: Contacturen, scriptie en zelfstudie Bachelor Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied

fase	hoorcolleges	hoor-/werk colleges	scriptie	zelfstudie / paper	totaal
Philosophy of science: scientific representation	15	15		110	140
wijsgerige keuzevakken	45	45		330	420
tutorials	10			270	280
scriptie			700		700
colloquia	16			124	140
totaal	86	60	700	834	1680

De aantallen uren zijn afhankelijk van de door de student gekozen vakken. Hier zijn het gemiddelden.

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Bezoekprogramma Groningen 24-25 september

Maandag 24 september

12.00	15.00	Startbijeenkomst, intern overleg commissie, bestuderen documenten	
15.00	16.00	management	Prof. dr. M. van Hees, decaan Prof. dr. D. Pätzold, vice-Decaan Drs. M. Hids, directeur bedrijfsvoering Prof. dr. R. Boomkens, opleidingsdirecteur Drs. A. Veenkamp, onderwijsmanager
16.00	16.45	Alumni	Leon ter Schure (alumnus MA) Hilde Tjeerdema (alumnus MA) Sophie Welling (alumnus BA) Herman Veluwenkamp (alumnus BA) Mark Gotink (alumnus BA) Elske Kroondijk (alumnus BA)
16.45	17.45	Studenten	Kirsten Poortier (MA) Sipke-Jelmer van der Meulen(MA) Ruud Wassink(MA) David Deijmann (BA) Rob Graumans (BA) Sanne Brederoo (BA) Lisa Bennink(MA) Harm Prins (BA)
17.45	18.30	Intern overleg commissie	
19.00	21.00	diner	

Dinsdag 25 september

9.00	10.00	docenten	Prof. dr. J.W. Romeijn Dr. F. Keijzer Dr. F. Hindriks Dr. J. Vega Dr. E. Evink Prof. dr. L.W. Nauta
10.00	10.30	OLC	Prof. dr. B. Kooi (voorzitter) Prof. dr. P. Kleingeld Dr. Sander de Boer Nicolien Bos Hylke Jellema Toske Andreoli
10.30	10.45	pauze	
10.45	11.30	examencie en studieadviseur	Dr. J.A. van Laar (voorzitter) Dr. P. de Laat Dr. F. Hindriks Dr. K. Gardiner (studieadviseur)

11.30	12.00	voorbereiden eindgesprek	
12.00	12.45	eindgesprek met management	Prof. dr. M. van Hees, decaan Prof. dr. D. Pätzold, vice-Decaan Drs. M. Hids, directeur bedrijfsvoering Prof. dr. R. Boomkens, opleidingsdirecteur Drs. A. Veenkamp, onderwijsmanager
12.45	14.00	lunch en opstellen bevindingen	
14.00	14.30	mondelinge rapportage	
14.30	15.00	informele afsluiting	

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding

1407937	1751719
1604481	1488953
1484370	1282603
1181890	1619241
1432575	1657593
1923277	1638556
1469991	1562622
1731947	

Masteropleiding

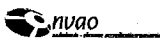
1155415	1231170
1180223	1152025
1165089	1094572
1500554	1280139
1391445	1341723
1396129	1409433
1262084	1291858
1573756	

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Verslagen van opleidingscommissie en examencommissie;
- Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een selectie van feitelijk gemaakte toetsen en beoordelingen;
- Overzicht van verplichte literatuur;
- Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie;
- Scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- Studententevredenheidsmonitor(en), et cetera;
- Documentatie docenttevredenheid.

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

9360

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: BARBARA VAN BALEN

PRIVÉ ADRES: KLEINE HOOFDWEG 8 HAARLEM

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

WIJSBEGEERTE VAN EEN BEPAALD WETENSCHAPSGBIED (RUG, UU, UVA)

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

RUG, UVA, UU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDE KUNNEN BEÏNVLOEDEN.

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht DATUM: 27-9-2012

HANDTEKENING:

② Onafhankelijkheidsverklaring

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Anne Hölberg

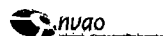
PRIVÉ ADRES: Platolaan 330
6525 KD Nijmegen

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Wijsbegeerte van een bepaald Wetenschapsgebied

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDE KUNNEN BEÏNVLOEDEN.

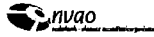
VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Nijmegen DATUM: 19-09-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: H. Proce

PRIVÉ ADRES: Rudolph Wilmondlaan 8
7996 LC Wierden

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

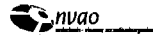
Deskundige Wijkbegeerte van een wijkgebied

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Rug
VU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VUAF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Wierden DATUM: 23-8-2012

HANDTEKENING: [Handwritten signature]

2

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VUAF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

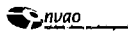
VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Groningen DATUM: 25 September 2012

HANDTEKENING: [Handwritten signature]

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Dink Oosthoek

PRIVÉ ADRES: Nedehaar 5
3085 VT Rotterdam

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Lijfkeuze van een netwerkgroepgebied

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit
van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

1

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
 INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: R. Corry

PRIVE ADRES: Hooglandsekerkgracht 35
2312 HS LEIDEN

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Wijbegeerte v.o.o. bepaald werkschapsgebied

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Univ. Groningen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVOEDEN.

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN,

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Groningen DATUM: 24 sept. 2012

HANDTEKENING: [Handwritten signature]

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
 INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: I. UERNER CALLESAUT

PRIVE ADRES: RENNWEG 41/12
1030 WIEN
AUSTRIJ

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Wijbegeerte DW 202 WbW Groningen
" " " VU Amsterdam

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

RU Groningen
VU Amsterdam

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVOEDEN.

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN,

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Wenen DATUM: 28.11.2012

HANDTEKENING: [Handwritten signature]

2

